

”Alla barn har ju något de är kompetenta kring, annars är de ju kompetenta på att bara vara barn”

– En undersökning kring åtta pedagogers olika uppfattningar om begreppet det kompetenta barnet

Av: Louise Johansson & Ellen Lundin
Handledare: Magnus Rodell

Title: ” All children have something they are competent in, otherwise they are competent in just being children” – An investigation of eight educators different perceptions of the concept of the competent child.

Autumn term of 2015

Author: Louise Johansson & Ellen Lundin

Supervisor: Magnus Rodell

Abstract

Purpose: The purpose of the study is to analyze how different educators working at two different preschools, perceive and reflect on the concept of the competent child.

Question at issue: How is the concept of the competent child perceived by the participating preschool teachers? What is the concept loaded with and what meaning is given to the concept by the teachers?

Method: The method used for this study is a phenomenographic one where qualitative interviews were conducted with eight teachers from two different preschools.

Main theories: The theoretical framework used in this text is phenomenography where focus is on the study of perceptions, and on analysis of how people perceive phenomenon as well as analysis of how people create content and meaning in the relationship between the self and the surrounding world.

Summarized conclusion: The results from the eight interviews show that the concept of the competent child is a complex one. However, the analysis of the empirical data shows that the concept can be described through five different perspectives; the perspectives of the child, the pedagogical approach, knowledge, care and education. The study shows that these different perspectives are based on personal experience which forms the basis for how they perceive the child and how they relate to the child. Therefore, we believe it is important that all educators in preschools together reflect on the concept of the competent child to create an equal preschool for all.

Keywords: The competent child, the perceptions of the child, pedagogical approach, knowledge, care and education.

Nyckelord: Det kompetenta barnet, barnsyn, pedagogers förhållningssätt, kunskap, omsorg och fostran.

Innehållsförteckning

Inledning och bakgrund	5
Inledning	5
Bakgrund.....	5
Syfte och frågeställning	6
Begreppsdefinition	7
Teoretiskt perspektiv.....	8
Tidigare forskning.....	9
Barn och Barndom	9
Det kompetenta barnet	9
Kunskap	10
Övrig litteratur:	10
Barndom i en västerländsk kontext.....	12
John Locke och Jean Jacques Rousseau	12
Freidrich Fröbel.....	12
Ellen Key.....	13
Alva Myrdal	13
Reggio Emilia	14
Sammanfattning	14
Material och Metod.....	15
Fördelning av arbetet	15
Materialinsamling	15
Urval.....	16
Genomförande av intervjuerna.....	17
Forskningsetiska principer	18
Analysmetod	18
Relevans och giltighet.....	19
Resultat redovisning och analys.....	20
Presentation av förskolorna och pedagogerna	20
Förskola 1: Skogen	20
Förskola 2: Havet	21
Barnsyn och pedagogers förhållningsätt till begreppet Det kompetenta barnet	21
Pedagogiskt förhållningsätt.....	24
Sammanfattning	26
Kunskap som en del av begreppet det kompetenta barnet	26
Sammanfattning	30
Omsorg och fostran.....	31

Sammanfattning	33
Slutdiskussion	34
Sammanfattning och diskussion.....	34
Slutsats	35
Förslag till vidare forskning.....	36
Käll -och litteraturförteckning	37
Bilagor.....	40
Infortmationsbrev.....	40
Intervjuguide	41

Inledning och bakgrund

Inledning

Det finns ett begrepp som vi ständigt anser återkommer i både utbildningar och samhälle och som uttalas rätt ofta inom olika verksamheter, begreppet kompetens. För oss som blivande förskollärare har vi stött på begreppet *det kompetenta barnet* både genom vår utbildning men också under olika praktikperioder inom olika förskolor. Det har i sin tur skapat en nyfikenhet och intresse för att ta reda på hur begreppet beskrivs men också hur det uppfattas genom olika pedagogers erfarenheter och tankar. Vad lägger de utvalda pedagogerna för innebörd i begreppet? Finns det någon gemensam föreställning hur de vuxna ser på barns kompetens inom förskoleverksamheten. Hur påverkar pedagogernas individuella reflektioner och erfarenheter deras förhållningssätt till barn? Finns det en naturlig koppling till begreppet?

Bakgrund

Utifrån två olika artiklar som är publicerade i *Pedagogiska magasinet* och som finns att läsa på skolverkets hemsida och som riktar sig till olika pedagoger, tas begreppet om det kompetenta barnet upp som ett komplext begrepp som innefattar många olika tolkningar och perspektiv samt en del konflikter kring synen på barns olika förmågor. Det gemensamma för dessa två texter är att begreppet grundar sig mycket på pedagogernas egna förhållningssätt till barnet.

Förskollärarna Malena Magnusson och Kristina Sterba (2011) belyser bland annat att konflikten i begreppet ligger mycket i en föråldrad normerad uppfostringspedagogik som fortfarande lever kvar inom olika förskolor och som är svårt att få bort. Istället för att se barnet som en individ med olika förmågor ses barnet oftast som ett objekt i en homogen grupp. Författarna efterlyser en mer öppen pedagogik där samtal och reflektion ska få mera plats än ordning och regler. Det kompetenta barnet får med andra ord ett begränsat utrymme då de vuxnas föreställningar kring vad ett barn klarar av står mer i fokus än barnets möjliga förmågor.

Professor Eva Johansson (2013) inom pedagogik, benämner i sin artikel att det finns ett ansvar som vuxen pedagog att tänka på hur man bemöter och förhåller sig till de barn man möter i sin vardag. I hennes studie som berör hur olika pedagoger ser och uppfattar barn inom förskolan, träder olika

barnsynen fram som i sin tur lägger en påverkan till hur barnet ska uppfatta sig själv samt sin personlighet. Det som kan ses som unikt i ett barn, hamnar lätt i skymundan om den vuxne inte kan bemöta eller ta vara på barnets tidigare erfarenheter. Konsekvensen av det kan även bli att den vuxne är den som sitter på makten kring hur ett barn kommer att uppfatta sig själv.

I förskolans läroplan finns det olika mål och riktlinjer som verksamheten ska sträva mot för att kunna utveckla barns individuella och kollektiva förmågor samt kunnande. Den pedagogiska verksamheten ska vila på en demokratisk värdegrund och bilda en helhet inom omsorg, fostran och det livslånga lärandet. Begrepp som utforskande, nyfikenhet, lustfyllda lärandet och samspel är några ord som beskriver hur barnet ska kunna utveckla nya kunskaper och insikter utifrån sin kompetens. För att detta ska kunna bli möjligt behövs en vuxens vägledning till att uppmuntra och stimulera barnet (Lärarens handbok 2011, s.21-25). Något som likaså kan tydas inom Reggio Emilia filosofin i tanken om begreppet *det rika barnet* och dess pedagogiska vägledning. Dahlberg och Åsén (2011 s, 247-248) tolkningar av Loris Malaguzzis begrepp beskriver hur han menar att alla barn har en inneboende kraft till att växa, lära och förstå sin omvärld och till att skapa sin egen kunskap. Men för att ett barn ska kunna få en möjlighet att utvecklas så behövs det medforskande pedagoger som kan utmana, reflektera och inspirera i en rik miljö.

Syfte och frågeställning

Undersökningens syfte är att analysera hur olika verksamma pedagoger inom två olika förskoleverksamheter uppfattar och reflekterar kring begreppet det kompetenta barnet.

- Hur uppfattas begreppet det kompetenta barnet av de deltagande pedagogerna?
- Vilken laddning och innebörd får begreppet för de utvalda pedagogerna?

Begreppsdefinition

Ur ”Nationalencyklopedins ordbok”, 1996:

Kompetent adj.,neutr

Ordled:kom-pet-ent

1 som har tillräcklig(tillräckligt) god förmåga (för en viss verksamhet), jrf. Duglig, kvalificerad, skicklig

2 som har laglig rätt att avgöra (viss typ av) ärenden. Kompetens subst.

1(tillräcklig) god förmåga (för viss verksamhet) motsats: inkompetens

2 laglig rätt att avgöra (viss typ av) ärende för myndigheten e.d.

Bokuas (1988) beskriver att det svenska ordet kompetens kan förklaras med ett flertal synonymer och närliggande ord från två områden och att kompetens kan förklaras på två olika sätt. Det ena perspektivet kan ses som en egenskap hos en människa och det andra kan förklaras med att den kunskap och kompetens som en människa besitter ska få ses och kallas för kompetent. Kompetens är en förmåga som i en konkret situation kan skapa ett tillstånd där teoretiska och praktiska kunskaper och erfarenheter integreras och får uttryckas genom intellektuella och praktiska arbeten och handlingar. Boukas beskriver även att definitionen av kompetens är ett begrepp som är situationsbundet och måste därefter definieras i den situation man använder det i. Begreppet kan definieras och präglas av de dominerande ideologier och kultur som avgör handlingen samt rättigheternas relevans.

Inom psykologin nämner den danska professor Dion Summer (2007 s, 44-45) att det finns det tre definitioner av förhållanden kring kompetensbegreppet som kan användas växelvis.

1. Kompetenser som potentialer
2. Kompetenser som utvecklande förmågor
3. Kompetenser som utföranden och presentationer

Teoretiskt perspektiv

Vårt teoretiska perspektiv är inspirerad av en fenomenografisk teoretisk utgångspunkt. Då undersökningens syfte är att undersöka och analysera olika pedagogers uppfattningar och beskrivningar av ett fenomen.

Patel och Davidsson (2011 s, 32-33) beskriver fenomenografi som ett vetenskapligt förhållningsätt där fokus koncentreras på att studera uppfattningar och analysera hur människor uppfattar fenomen samt skapar innehåll i relationen mellan sig själv och omvärlden. Genom att uppfatta något så skapar människor en mening och det är från dessa förståelser som människor sedan handlar och resonerar i sin omvärld. Inom fenomenografin ser man på uppfattningar som något föränderligt och syftet blir då inte att genom slutna lagbundenheter finna teorier. Matron & Booth (2000 s, 154-162) skildrar på liknande sätt som Patel och Davidsson, att inom fenomenografin ligger fokus på hur fenomen uppfattas och hur de skiljs mellan den första och andra ordnings perspektiv. I ett första ordnings perspektiv söker man efter ett svar som sedan kan kontrolleras mot ett korrekt svar efter en bestämd norm, till exempel ett korrekt tal eller enhet. I ett andra ordningens perspektiv fokuseras det på hur människor ser på sin omvärld genom att se till sig själva och sina egna uppfattningar, innan fenomenet framställs framför en. Det är de skilda variationerna samt variationernas utformningar som man vill komma åt. Detta är också något som forskaren måste tänka på innan forskningsfrågorna utformas samt hur man har tänkt kring insamlingen av data och material. Som forskare är det viktigt att inte färgas av sina egna uppfattningar kring ett fenomen utan att man istället kan inta beskrivarens uppfattningar och tankesätt.

Med hjälp av det fenomenografiska perspektivet samt med kvalitativa intervjuer skapas en större möjlighet till att nå ett svar kring studiens syfte, som är: Hur beskriver de utvalda pedagogerna begreppet *det kompetenta barnet* utifrån sina egna uppfattningar? Vilken betydelse och mening laddas begreppet med? Stukát (2005 s, 33-34) återger att fenomenografin är en variant av det kvalitativa angreppssättet. I en fenomenografisk studie används ofta kvalitativa intervjuer där intervjupersonen får beskriva ett fenomen men egna ord.

Tidigare forskning

I detta stycke kommer vi att redogöra för den forskning som vi anser är relevant för vår undersökning om begreppet det kompetenta barnet. Forskningen kommer även att utgöra en grund till resultatdelen och analys.

Barn och Barndom

Gunilla Halldén, professor inom pedagogik har under ett tidigare forskningsprojekt skrivit ihop med andra forskare om hur förskolan som institution ska kunna förstås och vilken barndom som kan bli möjlig efter förskolans ramar. Utifrån den forskningen har hon sedan utvidgat projektet med boken (2007) *Den moderna barndomen* där hon istället sätter in förskolan i ett barndomssociologiskt sammanhang där hon även diskuterar den moderna barndomen i relation till begreppen beroende och kompetens. Boken har finansierats av vetenskapsrådet/utbildningsvetenskapliga kommittén.

Då Halldéns (2007) forskning dels berör förskolans framväxt och ökade roll, belyser hon även hur begreppen omsorg, fostran, familjeliv och relationer samt barns kompetens har förändrats ur ett samhällsperspektiv. Beroende hur olika begreppen kan tolkas och förstås kan det även växa fram en problematik kring hur man ska förhålla sig till dem. Detta är något som även berör vår undersökning, då pedagogernas olika uppfattningar och tankar speglar hur de ser på begreppet det kompetenta barnet och hur samhällssynen har förändrat både det pedagogiska ansvaret men likaså dess betydelse.

Det kompetenta barnet

Bodil Halvars-Franzén har i sin magisteruppsats med inriktning mot barn och ungdomsvetenskap 2001 forskat kring begreppet det kompetenta barnet *Det kompetenta barnet – varför behöver vi ett kompetent barn just nu, i vår tid och i vårt samhälle*. Den bygger på en studie som har gjorts på intervjuer av pedagoger från Waldorf och Reggio Emilia inriktade förskolor i Stockholm. Hon beskriver deras olika syn och förhållningsätt till begreppet utifrån deras olika pedagogiska perspektiv. Problemformuleringen utgår ifrån det kompetenta barnet i relation till begreppen makt, frihet, auktoritet, rättigheter, skyldigheter och ansvar. Men den visar även samband och skillnader mellan begreppet det kompetenta barnet och begreppen det naturliga barnet och det moderna barnet som behandlas från en teoretisk utgångspunkt. Studien beskriver begreppet från ett praktiskt och pedagogisk perspektiv. Hon belyser begreppet från olika håll genom tolkningar av materialet. I sin studie har hon kommit fram till att i

synen på begreppet framkommer det skillnader mellan pedagoger och deras personliga nyanseringar. Hon menar på utefter forskningen har hon fått förståelse för hur komplext och mångtydigt begreppet är. Hon beskriver att alla pedagoger menar att alla barn är kompetenta, att barn har något med sig från början. Hon anser att det är omvärlden som tillåter eller begränsar utvecklingen av barns kompetens. I sina resultat beskriver hon att synen på barn är starkt knutet till det samhället och den tid de formas i. Hon menar att det "sanna" barnets konstruktion visar på vilka barn man vill ha och vilka människor framtiden behöver. Hon belyser att en viktig insikt är kopplingen mellan synen på barn och dess kontext.

Det hon tar upp i sin forskning är relevant för de områden som vår undersökning även berör. Halvars – Franzens forskning bygger på kvalitativa intervjuer med pedagoger från förskolor med profiler, denna undersökning blir relevant då vi använder samma tillvägagångs sätt och metod. Men vi kommer ha andra variabler gällande förskolornas profileringar och se hur detta påverkar resultatet. Studien påvisar likaså, som vår studie att barnsynen är direkt kopplad till det sociala konstruerade samhället.

Kunskap

Boken *Vad är praktisk kunskap?* är framtagen och skriven av Centrum för praktisk kunskap på Södertörns högskola som har till uppgift att kartlägga, utforska och fördjupa kunskap kring frågan i detta ämne. Den menar att många finner praktisk kunskap mer främmande än vetenskap. Den ställer frågan om kunskap verkligen kan vara praktisk? Det är yrkeslivets kunskapsteori som är fokus för Centrum för praktisk kunskap. Författarna avser här relationsbaserade yrken där förmågan att möta andra människor är avgörande. Boken vill synliggöra en dialog mellan praktik och forskning. Den tysta praktiska kunskapen kan få en röst som värdesätts, men även kritiskt betraktas och utvecklas. Människor i boken med relationsbaserade yrken ger flera exempel på begreppsutredning. Denna forskning blir relevant för undersökningen då den berör en fördjupad förståelse för vad kunskap är och hur den kan beskrivas. Vi sammankopplar detta med våra pedagogers uppfattningar om det kompetenta barnet.

Övrig litteratur:

Dion Sommers (2005) är professor inom utvecklingspsykologi och är känd för en bred publik med sina texter inom modern barndom och om barns utveckling. Sommers vill med sin forskning lyfta fram hur olika syner och uppfattningar om barnet har förändrats och att nya kunskaper har gett nya teorier om hur barn ska förstås i relation till det moderna samhället med dess kulturella vardagsliv.

I Bernt Gustavsons bok (2002) diskuteras frågan, vad är kunskap? Han tar avstamp från Platon och Aristoteles och visar på deras betydelse för diskussion kring frågan. I boken för han en diskussion kring vilken kunskap som är mest betydande, han för ett resonemang kring vad vetenskaplig kunskap är men även teoretisk och praktisk kunskap.

Den danska barnpsykologen Bent Hougaard (2004) belyser i *Curlingföräldrar och servicebarn- En bok om barnuppfostran*, att ett nytt perspektiv på barn har börjat träda fram i det moderna samhället och hur det i sin tur påverkat på föräldrar-/barnrelationen men också samhället överlag. Hougaard beskriver bland annat att det kompetenta barnet kan få det problematiskt, då många missuppfattar begreppet och tokar det på olika vis.

Sammanfattning

Här har vi presenterat den forskning som utgör en röd tråd till vår undersökning men även presenterat litteratur som är mest återkommande och relevant för vår analys.

Barndom i en västerländsk kontext

Under olika århundraden har synen på barn och barndom varierat beroende på vilka religioner eller normer som har styrtt ett samhälle inom olika länder. Fostran, lydnad och respekt inför de vuxna ansågs länge utgöra en ledstjärna för hur ett barn skulle formas och passa in inom samhällets ramar. Idéhistorikern Colin Heywood (2011 s, 55-65) beskriver att barndom inte var något som direkt fanns utan började sakta framträda från slutet av 1700-talet och början på 1800-talet, då den romantiska synen på barn fick en stor framväxt och arvsynen tonades ner.

John Locke och Jean Jacques Rousseau

Två filosofer och reformpedagoger som sägs ha gjort starkast intryck på synen om barn och barnuppfostran är engelsmannen John Locke (1632-1704) och schweizaren Jean Jacques Rousseau (1712-1778). John Locke myntade begreppet *tabula rasa* som beskrev det nyfödda barnet som ett oskrivet blad som skulle fyllas med lärdom och erfarenhet av den vuxne. Locke ansåg att fostran var viktig eftersom den formar individen till att få självkontroll likaså att anpassning var ett högt ideal att sträva mot. Rousseau inspirerades av Lockes tankar men vidareutvecklade det med att barnet föds från början god och att det måste få utvecklas i en frihet och med en uppfostran som kräver respekt för barnets natur. Rousseaus gav ut flera olika böcker om barnuppfostran men den bok som skulle bli mest känd samt lägga en grund för den framtida pedagogiken var boken om *Émile, eller om uppfostran*. Boken gavs ut 1762 och i den fick läsaren följa det självständiga, förnuftiga och fria barnet Émile genom olika utvecklingsperioder från födseln till vuxen (Simmons - Christenson 1997, s.49-57).

Fredrich Fröbel

Den tyska pedagogen Friedrich Fröbel (1782- 1852) utvecklade en ny sorts pedagogik och synsätt kring barnet. Fröbel lade grunden för den tyska förskoleverksamheten Kindergarten som sedan fick en spridning till Sverige via systrarna Moberg i början på 1900-talet. Den svenska översättningen blev då Barntädgård. I texter som Johansson (1995) har översatt från Frøbels skrivna verk kan man tyda att Fröbel ansåg att frihet och lek var viktigt för hur ett litet barn skulle kunna utvecklas och mogna. Även fostran och bildning utgjorde en viktig grund för att kunna skapa en bra samhällsmedborgare. I hemmet skulle barnet fostras och behandlas väl och det var viktigt att barnet inte skulle bli hindrad i sin utveckling genom de vuxnas stränga disciplin. Men samtidigt var det viktigt att föräldrarna inte daltade och skämde bort barnet allt för mycket. I Simmons- Christensons (1997) texter om Fröbel, framgår det att kvinnliga utbildade pedagoger var att föredra för barnets utveckling inom barnverksamheten i

samhället. Pedagogens roll skulle vara att vägleda, utmana, synliggöra barnets individuella utveckling i form av lek och olika aktiviteter samt vårda barnen som små plantor. Slutet av 1800-talet och början av 1900-talet blev ett avgörande skede för den nya barndomens framväxt. Från att ha sett barn som mindre betydande, till att ha sett dem som små vuxna och familjeförsörjare i historien, började man istället intressera sig för att se barnets olika förmågor till inläring och utveckling. I Sverige utvecklades barnträdgårdarna och dessa ses än idag som förgrunden till den pedagogiska traditionen inom förskola. En av de som uppmuntrade Frøbels pedagogiska idéer var författaren och pedagogen Ellen Key. Hon och därefter reformivraren Alva Myrdal skulle bli två ledande personligheter som förändrade det svenska samhället kring barnsyn, uppfostran och pedagogik.

Ellen Key

Ellen Key (1849-1926) fick ett stort genombrott med sin bok *Barnets århundrade* som kom ut i början på 1900-talet och som berörde en framtidstro på både barnet, barnuppfostran och på skolväsendet i samhället. Halldén (2007 s, 41-45) återberättar barn och ungdomsforskaren Ola Stafseng beskrivningar kring hur Ellen Key såg barn och unga som starka och självständiga samhällsmedborgare med olika förmågor som fostrarinnan hade som uppgift att utveckla. Kroksmark (2011 s, 254-369) beskriver att Key ansåg att barnen var de som utgjorde grunden till en ny framtid i ett samhälle och att det var viktigt att ta vara på deras erfarenheter och låta dem få tänka mer självständigt, än att förslavas och hämmas av de vuxnas normer och tankar. Bergenlöv (2009 s. 130-132) beskriver att Key kände en djup oro och kritiserade de vuxnas sätt att bestraffa och aga barnen till uppfostran. Istället förespråkade hon att de vuxna skulle försöka vara goda förebilder och möta barnen med psykologi för att lyckas skapa demokratiska och ansvarsfulla samhällsmedborgare. Larsson (2011 s, 73-98) beskriver Keys centrala idéer som banbrytande då hon ville sätta barnet i centrum och lyfta fram alla barns rättigheter att få utvecklas individuellt inom pedagogiken.

Alva Myrdal

Den svenska politikern och diplomaten Alva Myrdal (1902-1986) var en av de som under 1930-talet förändrade och moderniserade det svenska samhället med en ny barnsyn på både uppfostran och uppväxtvillkor. En barnsyn som pekar mot en diskurs kring det moderna barnet. Hon ansåg att det var viktigt att utbilda och vägleda föräldrar inom olika uppfostringsfrågor och att ansvaret skulle delas med resten av samhället för att uppnå en kvalitativ förbättring och skapa en ny solidariskt välfärdsstat. I denna process startades det upp nya former av pedagogiska verksamheter för barn inom barnomsorgen och som gick under namnet Storbarnskammare. Dessa verksamheter skulle vara formade för alla barn

och skulle vara avgiftsfria och ses som en hjälpare hand till de som hade behov samt hade föräldrar som arbetade i större städer (Simmons-Christenson 1997, s.232-235). Bergenlöv (2009 s, 133-138) beskriver att Alva Myrdal hämtade sin inspiration från vetenskapen och den moderna pedagogiken och psykologin. I storbarnskamrarna skulle det finnas utbildad personal som såg till att pedagogiken och uppfostran kombinerades och att barnen inordnade sig i en demokratisk anda. Myrdal tog starkt avstånd från kroppsliga bestraffningar och auktoritära uppfostringsmetoder då hon ansåg att detta kan sätta djupa spår i barnets personlighet. Istället förespråkade hon förnuftighet och naturliga bestraffningar.

Reggio Emilia

Reggio Emilia pedagogikens filosofi härstammar från byn Cella i norditalien, som utvecklades av byns föräldrar efter andra världskriget. Loris Malaguzzi som i dag ses som en av eldsjälarna och ledare av Reggio Emilia filosofin, var då en ung förskollärare som hade hört ryktet om daghemsbygget och tog sig till byn för att beskåda verket. Genom detta besök beslutade han sig sedan för att stanna och arbeta tillsammans med byns invånare. Med tiden startades det fler förskolor som utformade ett eget förhållningssätt som byggde på ett utforskande, kritiskt tänkande men också ett samhälle som skulle bygga på en demokratisk grund. Detta förhållningssätt bygger på att de ville komma ifrån och bryta den traditionella pedagogikens auktoritära traditioner (Dahlberg & Åsén 2005 s. 192-193). Wallin (1996 s, 93-95) beskriver att Malaguzzi kände ett starkt förakt för lärande där barnen endast skulle lära in kunskaper som om det vore objektivt och oföränderligt. På det viset skapades det ett vakuum där kunskap inte kunde förstås. Den pedagogiska filosofin bygger på att den vuxna intar ett förhållningssätt med respekt inför barnets olika förmågor och potential till att förstå sin omvärld. I mötet mellan den vuxne och barnet kan de tillsammans utforska och hitta nya perspektiv i lärandet (Barsotti 2011, s.116-118).

Sammanfattning

Från ett historiskt perspektiv kan vi tyda att det funnits många olika faktorer som har haft en avgörande roll kring hur olika fenomen ska kunna förstås och tolkas i sin fulla kontext. Då samhällen förändras och nya perspektiv kommer in, förändras även människors förhållningssätt och uppfattningar. Detta kan vi se i fenomenet det självständiga och kompetenta barnet som grundar sig i människor olika uppfattningar och är i en ständig förändring.

Material och Metod

I denna del kommer material och metod att redovisas kring studiens frågeställningar och syfte.

Fördelning av arbetet

Då vi är två som har arbetat med denna undersökning har vi under olika valda delar valt att delvis arbeta individuellt men också arbeta tillsammans. De delar som vi har samarbetat med, är de delar som vi ansåg utgöra en viktig grund för uppsatsens utformning som insamling av empirin, resultat och analys. Genom både diskussioner och reflektioner växte det fram en tydlig bild av vad vi ville undersöka samt hur vi skulle finna svar på våra olika frågor till de frågeställningar som hade tänkts ut till vårt syfte. Därefter skrev vi tillsammans ner en mall inför det skriftliga arbetet så att vi skulle få en bättre överblick kring vilken litteratur och forskning som skulle kunna passa in under processens gång. Inläsning av litteratur delades upp och gjordes individuellt för att lättare kunna sortera det som inte hade någon relevans för det som skulle undersökas. Det som vi fann intressant, diskuterade vi sedan igenom och läste in tillsammans för att sedan besluta om hur vi skulle gå vidare och kunna avgränsa oss i arbetet. I intervjudelen skrevs intervjuguiden tillsammans och likaså utförandet av intervjuer. Efter att alla intervjuer hade genomförts delades transkriberingsarbetet upp och skrevs ner ordagrant, så som pedagogerna beskrev.

Materialinsamling

Denna studie kommer att bygga på en kvalitativ intervjumetod då syftet är att ta reda på slumpvis utvalda pedagogers uppfattningar, tolkningar och reflektioner kring begreppet det kompetenta barnet.

Göran Ahrne och Peter Svensson (2015 s, 8-16) förklarar att det finns en skillnad mellan kvalitativa och kvantitativa metoder. Genom exempelvis genomföra kvalitativa intervjuer med en mindre grupp av människor eller med enskilda personer kan forskaren finna nya perspektiv, insikter samt tyda olika fenomen på ett mer djupgående plan genom den verklighet som ligger nära den man intervjuar. I kvantitativa metoder vänder man sig oftast till en mycket större mängd av människor. Enkäter kan vara en metod för att få in en större mängd av data som sedan kan analyseras genom exempelvis statistik och siffror. Det som är viktigt att tänka på när man vill undersöka något specifikt är att välja rätt metod som passar ens frågeställning samt teori.

För att få svar på våra frågeställningar har vi dels använt oss av ostrukturerade intervjuer samt tagit del av litteratur där begreppet tas upp. Stukát (2005 s, 39) menar på att en ostrukturerad intervju som även kallas semi eller halvstrukturerad intervju, är en metod som är anpassningsbar då den bygger på en intervjuguide. I en ostrukturerad intervju vet intervjuaren på förhand vilket ämne som intervjun kommer kretsa kring och kan då medvetet täcka in ämnesområden under intervjuerna. Intervjuguiden är uppbyggt efter temat och ämnet, som är strukturerad med huvudfrågor som ställs till alla de intervjuade men som följs upp med individualiserade följdfrågor. Detta skapar möjlighet att nå ett mer utvecklat svar från de intervjuade. Håkan Löfgren (2011 s, 148-149) beskriver att en intervjuguide hjälper den som ska studera något att hålla sig inom en viss riktning. Genom användning av öppna frågor samt en intervjuguide blir det respondenten som styr samtals riktning. Vi valde att konstruera en intervjuguide för att hålla oss inom vårt område att undersöka. För att respondenterna/pedagogerna skulle känna sig bekväma, valde vi mer öppna frågor till att börja med. För att sedan komma in på ett mer reflekterande och personligt svar.

Urval

För att finna en mer fördjupad inblick i det valda ämnet begränsade vi oss till en kommun i Stockholms närområde då vi hörde av oss till fem förskolor och fick svar av två via mail och telefonsamtal. Av de två förskolor som valde att delta i vår undersökning har en av dem en tydlig profilering inom Reggio Emilia pedagogiken medan den andra har en svensk traditionell pedagogik.

Förskolorna ligger på olika platser där miljön varierar. På den ena förskolan fick vi först kontakt med förskolechefen via telefon, då vi presenterade oss och undersökningens syfte. Vi slussades därefter vidare till förskolans samordnare via mail. Hen kontaktade i sin tur olika pedagoger för att ta reda på intresse för att delta. Därefter kontaktades vi per telefon om när och var intervjuerna skulle kunna äga rum och som skulle passa in i vår önskan att få komma ut. Efter att datum hade bestämts inför våra intervjuer så mailade vi över ett samtyckesbrev och de forskningsetiska principerna till samordnaren. Vi har själva inte valt vilka pedagoger som deltar och urvalet kommer att bygga på pedagogernas eget intresse, detta föranledde till antalet intervjuer på respektive förskola.

Den andra förskolan fick vi kontakt via telefon som sedan informerade andra pedagoger på förskolan om vår undersökning. När vi fick klartecken att få komma ut, skickade vi samma samtyckesbrev samt de forskningsetiska principerna via mail. Även på denna förskola har vi inte varit delaktiga i själva urvalsprocessen då kön, etnicitet, yrkesprofession inte har utgjort någon bestämd påverkan på det fenomen vi ville undersöka.

Genomförande av intervjuerna

Skogen

Intervjuerna på den första förskolan som även är inspirerad av Reggio Emilia filosofin, var uppdelade vid tre tillfällen med fem olika pedagoger. Vi medverkade båda vid alla besöken. Vi har valt att kalla förskola ett för Skogen. På det första besöket intervjuades två pedagoger individuellt och detta skedde på en förmiddag i ett mindre avskilt kontorsrum. Vid det andra besöket skedde intervjun på en eftermiddag tillsammans med en pedagog. Det sista besöket genomfördes intervjuerna på en förmiddag individuellt med två pedagoger. Vid de två sista besöken fick vi tillgång till verksamhetens personalrum som både var rymligt och avskilt från de andra avdelningarna. Samtliga pedagoger hade läst igenom de forskningsetiska principerna som vi hade skickat per mail innan våra planerade besök och de var väl införstådda med vad som gällde för vår intervju och gav sitt godkännande.

Havet

På den andra förskolan var vi endast på ett besök och intervjuerna utfördes på en förmiddag med tre pedagoger individuellt. Vi har valt att kalla förskola två för Havet. Innan intervjuerna genomfördes så blev vi tilldelade ett stort rörelserum som var åtskilt från de andra avdelningarna på förskolan och som inte var förutbestämt på förhand. Man kunde höra lite ljud från annan personal som gick förbi men det var inget som vi uppfattar att pedagogerna reagerade över under intervjuens gång. Pedagogerna kom in en och en. När pedagogen hade satt sig tillrätta, så började vi först prata lite allmänt innan vi presenterade vårt syfte och hur undersökningen skulle gå till. Vi hade även med oss papper på de etiska principerna från Vetenskapsrådet, som vi informerade om samt frågade de intervjuade om de hade läst igenom det innan vi skulle komma ut. Därefter frågade vi om de hade några frågor och om de godkände att vi spelade in samtalet vilket de gjorde.

Intervjuerna

Intervjuerna gick till på samma sätt med alla pedagoger. Vi utgick från en förbestämd intervjuguide och vi ställde följdfrågor för att få ett förtydligande. Vår tanke var att inleda samtalet med några öppna frågor för att sedan komma in på de mer konkreta frågorna med följdfrågor. Till vår hjälp använde vi en diktafon för att röstinspela alla intervjuer. Tillvägagångssättet för intervjuerna hade vi delat upp i förväg. Vi var båda med i rummet men att en person i taget höll i intervjuerna och ställde frågorna. När frågorna var klara frågade den intervjuaren den andra om det var något mer som den skulle förtydliga eller fråga den intervjuade. Under intervjuernas gång märkte vi att samtliga pedagogerna slappnade av och gav längre och utförligare svar och att även vi slappnade av. Intervjuerna varade ca 30-50 minuter. Vi

noterade att när vi hade stängt av inspelningen och avslutat intervjuguiden så flöt samtalet in i en öppen diskussion och pedagogerna pratade fritt om ämnet, detta tog vi dock inte med i någon form av anteckning.

Forskningsetiska principer

Att inneha ett etiskt förhållningssätt till det eller dem man vill undersöka är något som beskrivs som en god forskningssed. Det finns vissa principer och regler som man bör hålla sig till och som är viktigt att inneha under hela undersökningens gång. Att exempelvis nämna namn, platser eller känsliga personuppgifter är några ting som inte bör utföras samt exploateras i en undersökning (Löfdahl, Hjalmarsson & Franzén 2014, s.32-43).

I Vetenskapsrådet forskningsetiska principer finns det fyra tydliga etiska riktlinjer som forskaren ansvarar för. Dessa riktlinjer är Informationskravet, Samtyckeskravet, Konfidentialitetskravet och Nyttjandekravet. Det innebär kortfattat att de personer som kommer att användas i en undersökning skall informeras om undersökningens syfte, sin rätt att själva få bestämma över sin medverkan, beläggas med tystnadsplikt samt att undersökningen inte ska vara identifierbart för utomstående (Vetenskapsrådet 2002, s. 7-17).

För att uppfylla dessa krav informerade vi de olika förskolorna om undersökningens syfte och hur vi hade tänkt att undersökningen skulle gå till redan vid den första kontakten som gjordes via telefonsamtal och mail. När vi sedan fick klartecken att komma ut till de två förskolorna så skickade vi ut både ett samtyckesbrev och de forskningsetiska principerna från vetenskapsrådet via ett nytt mail, så att våra pedagoger skulle kunna läsa igenom det i lugn och ro. Innan våra olika intervjuer spelades in, fick vi ett muntligt godkännande. Pedagogerna informerades om att alla intervjuer skulle behandlas konfidentiellt och att de även hade rätt att avbryta sin medverkan. Vi upplyste också om att alla namn på informanter samt förskolor skulle få ett fiktivt namn och att allt material som skulle samlas in, endast skulle användas till vår gemensamma uppsats och som sedan skulle raderas efter publicering.

Analysmetod

För att vi lättare skulle kunna sammanställa och analysera vårt insamlade material, valde vi att transkribera våra åtta intervjuer för att kunna uppmärksamma likheter eller olikheter, tyda mönster och hitta ämnen som sedan kan delas in under olika rubriker kring pedagogernas uppfattningar.

Vi började processen genom att gå igenom varje fråga en i taget, och därefter hitta kärnan i svaren från de olika pedagogerna i varje fråga. Vi gick igenom svaren och skrev ner det som vi tolkade utgjorde det

centrala i svaret. Nästa steg var att vi läste igenom det vi hade fått fram, så att vi kunde tyda olika ämnen och mönster i pedagogernas svar. Under denna process diskuterade vi olikheter och likheter som visade sig, detta lede oss fram till de tre centrala ämnen som vi valde att ha till rubriker i analys delen av vår undersökning. Barnsyn/pedagogiskt förhållningssätt, kunskap och fostrande/omsorg. De svar vi fick från pedagogerna analyserade vi sedan i relation till forskning och litteratur som redan fanns i ämnet för att se om det visade på samma resultat eller om det skiljde sig.

Relevans och giltighet

Då undersökningen bygger på empiri och resultat från olika pedagogernas uppfattningar kring ett fenomen, är vi medvetna om att svaren kan vara påverkade av intervjusituationen. Stukát (2005 s, 125, 128) beskriver att i en intervjusituation med människor kan den eller de intervjuade bli påverkade medvetet eller omedvetet till att ge ett svar som inte stämmer överens med deras egna uppfattningar på grund av yttre eller inre påverkningar eller omständigheter. Därför ansåg vi det var viktigt att skapa ett förtroendefullt klimat och inta en objektivitet under själva intervjuerna. För att vara säkra på att få svar på vad som skulle undersökas, skapades en intervjuguide för att lättare kunna följa vårt framtagna syfte och frågeställningar. Detta har vi använt för att skapa en tillförlitlighet till vår undersökning. Genom att spela in intervjuerna kunde vi lättare transkribera hela texter samt undvika feltolkningar för att se om vi har fått svar på det vi var ute efter och på så sätt skapa validitet.

Resultatredovisning och analys

I denna del kommer vi presentera de olika förskolorna och pedagogerna som medverkade i vår undersökning. Därefter kommer resultatet av undersökningarna redovisas samt att analyseras utifrån ett fenomenografiskt perspektiv. Vissa korrigeringar har gjorts i valda delar av intervjuerna för att skriftspråket ska bli mer förståeligt.

Presentation av förskolorna och pedagogerna

I denna del kommer förskolorna och de pedagoger vi intervjuade till undersökningen att presenteras för att skapa en förståelse för vilka förskolor vi har besökt och vilka pedagoger som varit med i undersökningen.

Förskola 1: **Skogen**

Förskolan Skogen är en Reggio Emilia inspirerad förskola som ligger nära ett villaområde i Stockholms närförort. Verksamheten har sex avdelningar med åldersindelade barngrupper med ca 10-20 barn på varje avdelning med ca: 17 pedagoger som arbetar.

Pedagog 1: Kim

Kim är förskollärare med 30 års yrkeserfarenhet och som har arbetat på ett antal olika förskolor.

I dagsläget arbetar hen på en storbarnsavdelning med barn ålderskategori 4-5år.

Pedagog 2: Tintin

Tintin är utbildad grundskollärare som tidigare har arbetat inom skolväsendet i ca: 20 år men arbetar i dag inom förskola sen tre år tillbaka på en storbarnsavdelning med barn i ålderskategori 4-5år.

Pedagog 3: Bille

Bille är förskollärare som utbildade sig för tre år sedan, men har dessförinnan arbetat som barnskötare inom förskolan i ca 12 år. I dag arbetar hen på en småbarnsavdelning.

Pedagog 4: Lo

Lo är förskollärare och har arbetat inom förskolan i åtta år. Arbetar i dag på en småbarnsavdelning

Pedagog 5: Mika

Mika är förskollärare och har 24 års erfarenhet inom förskola. Arbetar i dag på en småbarnsavdelning.

Förskola 2: **Havet**

Havet är en traditionell svensk förskola som ligger nära ett bostadsområde i en närförort till Stockholm. Verksamheten har tre avdelningar med ca 55 barn i blandade åldersgrupper samt 10 pedagoger.

Pedagog 1: Alex

Alex är förskollärare med nio års yrkeserfarenhet och arbetar idag på en avdelning med barn i åldrarna 4-5 år.

Pedagog 2: Lee

Lee är barnskötare med åtta års erfarenhet inom yrket och arbetar på en avdelning med barn i åldrarna 4-5 år.

Pedagog 3: Sam

Sam är förskollärare med 18 års yrkeserfarenhet och arbetar i dag med barn i åldrarna 1-4 år.

Barnsyn och pedagogers förhållningsätt till begreppet Det kompetenta barnet

Intervjuerna började med en inledande fråga om hur de uppfattade begreppet kompetens. Det visades skillnader i pedagogernas uppfattningar kring kompetensbegreppet då svaren varierade.

I förskolan Skogen nämnde pedagogerna Lo, Mika och Kim att kompetens var något individuellt och beskrev det som en inneboende drivkraft som man har i sig. Lo skildrar begreppet som:

Kompetens behöver ju inte vara att man ska klara av någonting... eller vara duktigt och lyckas med någonting. Det handlar mycket om drivkraften... att man vill och är nyfiken och att man försöker (Lo, förskola Skogen).

Pedagogerna Bille och Tintin beskriver det mer som en färdig förmåga och något som man har uppnått, Bille säger ”kompetens för mig är något man är bra på”.

Utifrån dessa reflektioner kan man tyda att pedagogernas egna erfarenheter och reflektioner påverkar hur de ser på begreppet kompetens, då deras olika uppfattningar skiljer sig från varandra.

I förskolan Havet berörande samma frågor kring uppfattningen av begreppet kompetens beskrivs en liknande skildring av samtliga pedagogerna som pedagogerna från förskolan Skogen. Alex beskriver och nämner ”Ett barn som inte behöver kunna något till hundra procent men som har ett intresse och nyfikenhet till att lära sig”. Lee nämner liknande som pedagog Alex i sitt svar om kompetens. Sam kommer in på att kompetens kan kopplas till erfarenheter och tidigare kunskaper ”kompetens, ja det är väl när man tillägnar sig erfarenheter, kunskaper inom olika områden”. Hen uttrycker i sina tankar att det känns som något individuellt och som även berör den miljö som barnet befinner sig i. Vi tolkar att pedagogerna har ett synsätt att de ser kompetens som en förmåga och en vilja till att tillägna sig nya kunskaper.

Dessa olika svar visar att det finns en bestämd tanke och uppfattning bland de olika pedagogerna att kompetens kan delas upp i tre olika perspektiv på hur begreppet kompetens kan tolkas. Det som berörs är dels en inneboende utvecklingsförmåga, en förmåga som måste utvecklas men också en färdigställd förmåga. Detta kan kopplas till den danska professorn Dion Sommers (2007 s, 43-45) tankar som belyser att kompetens begreppet samt kompetensbarnet är två ord som kan betyda olika saker beroende i vilket sammanhang som väljs. Inom psykologin kan olika kompetenser uttryckas, ett sätt att se på kompetens kan exempelvis vara det nyfödda barnets potentiella förmågor som ännu inte har utvecklats. Ett andra perspektiv kan vara att barnet har utvecklat olika förmågor från sina medfödda potentialer medan andra färdigheter har lärts in via barnets omgivning och det tredje perspektivet på kompetens, berör istället barnets utföranden och prestationer. Detta blir då mer synligt genom olika observationer kring hur ett barn visar upp sina förmågor eller färdigheter i beteende eller i handling i sin sociala miljö.

På förskolan Skogen i frågan om vad de vet om begreppet *det kompetenta barnet* visade det sig att tre av fem pedagoger inte hade någon större kännedom om begreppets innebörd och visade tecken på en osäkerhet då de hade svårt att ge ett svar och försökte undvika frågan genom att skratta bort den. Pedagog Kim beskriver sin egen väg till förståelsen av begreppet, hen belyser att tidigare kunskap om begreppet inte varit så stor men att med tiden ökade hens förståelse genom egna reflektioner och fick på så sätt en ny innebörd. Kan detta tolkas som att barnsynen har förändrats inom förskolan? Tintin har hört och stött på begreppet men har ingen närmare reflektion kring begreppets betydelse. Mika beskriver att hen använder det i sin vardagliga reflektion kring hur hen ska bemöta barnen. Billie uttrycker kommentaren ”det är nått jag har slängt mig med några gånger” medan Lo beskriver det kompetenta

barnet som en form av nutidens barnsyn ”Nä... men det är väl ett begrepp som används ganska ofta för att beskriva hur vi vill att ett barn ska vara eller hur vi vill att barn ska bli”.

Utifrån dessa olika uppfattningar kan vi tyda en komplexitet av begreppet det kompetenta barnet då innebörden har ett brett omfång. Lo beskriver utifrån sina egna tankar, att i dagens samhälle anses kompetens som något viktigt, hen anser att de syns framför allt i uppbyggnaden av dagens skolsystem där barn från tidig ålder ska få en möjlighet att utvecklas inom det akademiska området. Boukas (1988 s, 19) beskriver att historiskt sätt har akademisk kunskap värderas högre än den praktiska. Detta är något som även Gustavsson (2002 s,13) beskriver att nutidens samhälle kännetecknas mer av den vetenskapliga kunskapens stora betydelse och status än den praktiska kunskapen .

På förskolan Havet angående begreppet det kompetenta barnet anser Sam och Alex att alla barn är kompetenta och beroende på vilka erfarenheter och personlighet ett barn innehar så kan kompetensen variera. Lee svarar med en annan uppfattning ”Nä alltså kompetens är så stort för mig, så det är svårt att sätta det på ett barn. Jag skulle inte valt det ordet själv, jag skulle nog ha valt något annat”. Lee fortsätter att fundera kring begreppet och konstaterar att även om ett barn kan mycket, så kan det finnas andra hinder som barnet inte klarar av. Detta är något som även Halvars-Franzén (2001 s, 39) diskuterar i sin slutsats där hon påvisar att, begreppet det kompetenta barnet spänner över många olika områden och därför skapar en komplexitet. Denna komplexitet kring begreppet kompetens och det kompetenta barnet kan vi se i pedagogernas reflektioner, då det finns olika enskilda bestämda uppfattningar som inte har diskuterats fram till en gemensam förståelse. Vi kan även uppfatta att pedagogerna har en bestämd tanke om att det finns en gemensam föreställning om begreppets betydelse överlag. Men vi kan dock se att deras uppfattningar skiljer sig åt och detta är något i sig som inte reflekteras över.

På förskolan Skogen diskuteras det flitigt i de skilda intervjuerna angående hur de ser på barn. Flera av pedagogerna beskriver situationer där de har fått syn på hur de tänker kring sin barnsyn, inte alltid efterlevs i praktiken. Två av pedagogerna utmärkte sig och gav tydliga svar om sina upplevde situationer tillsammans med barn där de fick syn på sin egen barnsyn. Mika beskriver:

Vid påklädning eller problemlösningar eller om det är material som inte är anpassad efter små barn, då måste jag tänka ... nej barn är kompetenta. Men man kan ju inte kräva för mycket, men jag tycker att barnen ska få klara av så mycket som möjligt själva (Mika, förskolan Skogen).

Kim i sin tur beskriver en episod där hon hörde några barn leka rymdskepp och rymd och plötsligt får

hon höra att ett av barnen ropar ”oh jag har tappat min andedräkt ” vilket får hen att direkt vilja rätta och förklara vad andedräkt är. Men stoppar sig själv för att lyssna igen och ta reda på hur barnet tänkte. Hen hörde därefter att barnen kopplade andedräkt till att när man andas i en dräkt när man är i rymden. Då kom hen på att barnen hade en tanke som var kopplade till deras kunskap och erfarenheter. Det beskriver hur de har en syn där de dels ser barnet som något som är här och nu men att de även ser barnet som ett framtida projekt som måste utvecklas in i det framtida sociala livet.

Dessa tankar skiljer sig från pedagogerna från förskolan Havet. Pedagogerna beskriver mer en syn på barnet som något som är på väg mot nya mål och ger inga tydliga svar på att se barnet som något som finns här och nu, det vill säga ”no yets”. Något som pedagog Alex från förskolan Havet förtydligar: ” ibland känns det som att man tror att barn är färdiga ” dessa tankar kring hur pedagogerna ser på barn kan kopplas till begreppen, being och becoming som Halldén (2007 s, 31-37, 176-178) definierar och diskuterar. Halldén beskriver genom användning av begreppet being, så ser man barn som något som lever här och nu och som kan tillägna sig egna uppfattningar som är värda lyssnas på av andra. Då blir barnet värt att studeras i sin egen rätt och att barndom inte ska ses som en transportsträcka till vuxenlivet . Medan becoming beskrivs som en färdig, en mogen slutprodukt/vuxen som har ett ständigt krav på flexibilitet. När dagens barndomssociologi lyfter fram de två begreppen being och becoming som två parallella processer är det för att markera att den vuxne i dagens samhälle inte kännetecknas av stabilitet och något färdigt i kontrast till barnet. Halldén menar på att det finns en likhet mellan barn och vuxna i avseende på kravet på flexibilitet och förmåga på omorientering. Barnet är på samma sätt som den vuxne utsatt för det moderna livets krav på förändringar och i dag inom barndomsforskningen ses både vuxna och barn som beings och becoming. Ingen är med andra ord färdig utan vi är alla under ständig utveckling men samtidigt är vi beings då vi alla lever och är någonting här och nu .

Pedagogiskt förhållningsätt

När pedagogerna reflekterar över sin individuella barnsyn kring det kompetenta barnet, så nämns även det pedagogiska förhållningssättet som en viktig del i barns utveckling och lärande.

Från de svar som pedagogerna på förskolan Skogen ger, växer det fram liknande beskrivningar kring hur de ser på deras pedagogiska förhållningssätt som sedan lägger en grund för hur de arbetar för att skapa lika möjligheter för alla barn. De betonar att de finner det viktigt att vara nyfiken och lyhörd för att kunna skapa en rik och varierad miljö. De beskriver att det även är väsentligt att reflektera och dokumentera med barn och kollegor för att kunna synliggöra barnens olika förmågor och läroprocesser i

deras individuella utveckling men även för att se hur man kan arbeta vidare. Lo skildrar att man som vuxen inte får ha förutfattade meningar på vad barnet kan och inte kan. Det är istället viktigt att kunna utmana och inte skapa hinder för barnets utveckling. Hen ger en beskrivning kring sina tankar:

Att man faktiskt vill lyfta det där och det där och inte bara se att de inte kan, förr sa man mycket mer att de inte klarar det, men jag menar hur kan du veta det? om de inte ens får försöka. Vi testar och ser hur svårt det egentligen är, det finns ju kompetens överallt (Lo, förskolan Skogen).

Detta belyser att pedagogerna reflekterar och har viljan att komma bort från en gammal syn på barn som de inte tycker stämmer, och vill använda en pedagogik där man arbetar med barn. Detta förstärker att pedagogerna arbetar efter läroplanens olika mål och värdegrund som innefattar ett demokratisk förhållningsätt. Då förskolan Skogen är en Reggio Emilia inspirerad kan vi fläta samma deras tankar med Reggio Emilia filosofin där miljön anses ha en stor betydelse för barnets utforskade och lärande. Den miljö som kan skapas i ett rum, kan även påverka hur nya kunskaper och sammanhang kan skapas. Inom Reggio Emilia filosofin beskrivs miljön som den tredje pedagogen (Forsell 2011, s. 252-253).

På förskolan Havet diskuterar pedagogerna istället sin yrkesroll och hur den pedagogiska verksamheten ska kunna anpassas till barns olika lärande. I sina individuella reflektioner belyser de vikten av att kunna utgå ifrån barns olika intressen och inte fastna i vad barn inte kan utan istället försöka hitta andra strategier till lösningar. De kommer även in på att barns delaktighet är viktigt då det ökar barns förståelse till både sig själv och till andra och som utgör en demokratisk grund i ett samhälle, något som även förskolans läroplan förmedlar

Lärandet ska baseras såväl på samspelet mellan vuxna och barn som på att barnen lär av varandra. Barngruppen ska ses som en viktig och aktiv del i utveckling och lärande. Förskolan ska ge barnen stöd i att utveckla en positiv uppfattning om sig själva som lärande och skapande individer (Lärares handbok 2011, s.24).

I diskussionerna kring pedagogiskt förhållningsätt kommer pedagogerna Billie och Mika från förskolan Skogen och Sam från förskolan Havet in på att det är viktigt att kunna ge barn olika ansvar. Beroende på vilka möjligheter som ges till barn för att få prova själva, och hur pedagogerna förhåller sig till barnets individuella förmåga så skapas det ett förtroendefullt klimat. Detta gör att barnet vågar mer och får en tillit till sig själv och tillägna sig en kompetent självbild. Vi tolkar att pedagogerna beskriver olika reflektioner kring sitt förhållningssätt men även en form av strategi för att ge barn ett ökat

självförtroende. De danska författarna Juul och Jensen (2002 s, 58) belyser att när barn sätts in i sammanhang där vuxna visar förståelse för barnet och respekt för barnets olika försök till att förstå sin omvärld skapas ett gynnsamt läge för att utveckla en sund självförtroende. Summers (2005 s, 124-125) menar på för att barn ska kunna utveckla olika kompetenser så krävs det att pedagogerna kan erbjuda en rik pedagogisk miljö så att barnet får möjlighet att skapa relationer, samspela och där en självbild kan formas och tas vidare. Pedagogerna Lo och Kim från förskolan Skogen nämner även i sina reflektioner att de är lätt att ta för givet att när man arbetar inom en viss profil så ska alla tänka och handla på liknande sätt. Kim beskriver ” min tanke när jag började jobba här så var det ju Reggio och då tänker man Reggio ” Lo beskriver utifrån sina reflektioner i sitt arbetslag att de har kommit fram att man har trott att alla ser på begrepp på samma sätt som i sin tur leder till missförstånd.

Detta kan vi även se i Mårdsjö Olssons (2010 s, 20-21) avhandling där hon beskriver att det finns olika strategier för förskollärare kring barns lärande men även att det finns olika pedagogiska förhållningsätt till att skapa goda förutsättningar till barns lärande. Beroende på vilka tidigare erfarenheter och kunskaper kring barns olika lärande så påverkas arbetssättet. Läroplanen som en pedagog har med sig kan i sin tur leda till olika tolkningar av densamma.

Sammanfattning

Då kompetens och det kompetenta barnet bygger på människors olika uppfattningar kan det skapas en komplexitet då olika erfarenheter och upplevelser lägger grunden för individens förståelse och som det inte alltid reflekteras kring. De tankar och erfarenheter människor har blir byggstenar för hur individen ser på sig själv och på andra men också hur dessa kommer i uttryck inom olika sammanhang. Detta belyser hur viktig reflektion är både som individ men också tillsammans med andra, för att kunna synliggöra begreppet i praktiken.

Kunskap som en del av begreppet det kompetenta barnet

I våra intervjuer med pedagogerna har vi observerat hur samtliga pedagoger även kopplar samman begreppet kompetens med kunskap. I diskussionerna om kunskap hos pedagogerna berörs ämnena intresse, erfarenhet, process och resultat och frågan ”vad är kunskap?”.

På förskolan Skogen gör Kim en jämförelse med hens tidigare år av arbete på förskolan, där hon påvisar en skillnad och hur man såg på kompetenta barn och kunskap då. Kim beskriver att många lärare under hens tidigare år, såg på kunskap som något svart eller vitt och rätt eller fel. Barnen skulle läras och det

var den vuxna som satt på kunskapen. Kim förklarar att intresset för läroprocessen och olika former av kunskaper inte var lika centralt i förskolan som det är i dag. Kim beskriver ett exempel då hon gör en liknelse kring hur en situation kan se ut mellan pedagog och ett barn idag:

Pedagogen säger: Ekorren är brun och har en svans och hoppar i träden. Barnet säger: nej men min ekorre vill faktiskt vara grön för den sitter bakom ett löv. Pedagogen säger: Javisst, det fungerar ju det med. Så intressant (Kim, förskolan Skogen).

Kim belyser med detta, att i dag försöker pedagogerna lyssna till barnet och att det finns olika sanningar som är kopplade till barnets tidigare erfarenheter och kunskaper. Det är viktigt att barnet får upptäcka själv och kunna dra sina egna slutsatser utifrån sin verklighet. Lo och Bille uttrycker från deras tidigare erfarenhet av skolan att det var mer mallar och förberett material, medan i dag arbetar man mer efter att barn ska få skapa utifrån sina egna tankar och idéer. Lo beskriver:

För cirka 10 år sedan var det väldigt mycket förarbetat material, mallar samt föreställningar om att alla barn skulle göra likadant. På det viset anser jag att man inte får fram några kompetenta barn, eftersom det då blir jag som bestämmer vad som ska göras och hur det ska göras. Nu är det mer att man lyssnar på barnet och utgår ifrån att alla barn har olika kunskaper (Lo, förskolan Skogen).

Bille ger en bild av sin syn på kompetens och kunskap ”alla barn har ju något det är kompetenta kring, annars är det ju kompetenta på att bara vara barn”(Bille). Detta kan tolkas som att Bille har en bred syn på vad det finns för kunskaper då hen beskriver att det är en kunskap att bara vara sig själv. Detta kan kopplas till Reggio Emilia filosofin där tanken om kunskap är att teorier som barn aktivt skapar är lika sanna som det vetenskapliga och med denna tanke vill man att barn ska få möjlighet att tänka nya tankar (Forsell 2011, s.250-251).

Pedagogerna från Havet särskiljer sig från varandra i sina tankar när de talar om kunskap. Pedagogerna Alex och Sam har gemensamma föreställningar som pedagogerna från Skogen när de pratar om hur förskolan har förändrats utifrån deras tidigare erfarenheter. De beskriver att det tidigare har funnits en idé om att den sanna och enda kunskapen var den som skulle läras ut, medan i dag är tankarna mer inriktade på pedagogers förhållningssätt att vara lyhörd inför barnen. Alex nämner att när pedagoger lyssnar på barnen så kan de ta del av barns kunskaper, men att pedagoger även måste vara närvarande när barn behöver hjälp för att kunna leda dem vidare i sin läroprocess. Sam berättar att för hans del har

kunskapen fått en bredare definition, då hen menar att i dag ses det som en kunskap att klä på sig själv. Lee i sin diskussion skiljer sig från de andra pedagogerna då hon beskriver en syn på kunskap som något som måste utvecklas fram till vuxen ålder.

Detta kan kopplas till Gustavsson (2002 s, 13) som beskriver olika syner som finns om kunskap. Gustavsson beskriver att kunskap har funnit och utövas i olika verksamheter genom hela människans historia och utmärker människans strävan efter att överleva och skaffa sig ett bättre liv. I den västerländska traditionen skapades reflektionen kring kunskapens innebörd några hundra år f.kr, då Platon ställde upp huvudkriterier för den sanna och säkra kunskapen som skiljde sig från åsikter och tyckande. Att nå fram till en säker och objektiv kunskap är den vetenskapliga kunskapens primära kännetecken. Burman (2009 s, 112-113) ger en beskrivning att Platon gjorde en uppdelning av två former av kunskap. Den ena var den sanna kunskapen som nås genom tänkande och den andra kunskapen berör människors olika uppfattningar, sinnesintryck och trosföreställningar. Han menar att det är långt ifrån alltid så välgrundade. Gustavsson (2002 s, 13, 50) tolkar Platons tankar om att kunskap bygger på att ha goda argument och via detta visa eller bevisa att det vi tror på är sant. Aristoteles var den som vidgade diskussionen kring kunskap, han talade om kunskap som knuten till olika verksamheter. Svenaeus (2009 s, 20-21) menar på att Aristoteles skiljer sig från Platon i sina tankar då han påstår att kunskapen har flera former. Aristoteles fördelade in kunskap i fem kategorier *Episteme*, den vetenskapliga kunskapen och veta. *Techne*, praktisk och produktiva kunskapen, veta hur. *Fronesis*, praktisk klokhet, veta när. *Sofia*, filosofisk, visdom och *Nous*, förnuftsinsikt, intuition. Genom dessa fem kunskapskriterier menade Aristoteles att vetenskapen är bara en av dem . Utifrån detta tolkar vi att det alltid har förekommit en sorts diskussion kring vad kunskap är och dess innebörd. Något som vi även kan uppfatta genom våra pedagogers tankar och diskussioner.

Pedagogerna på förskolan Skogen beskriver i sina tankar kring det kompetenta barnet, hur viktig processen är till att få och nå kunskap. Samtliga pedagoger beskriver att i deras arbete finner de det viktigare med processen än ett rätt resultat. Tintin beskriver sina tankar ”ja jag anser ju att det är viktigare att barnen får prova på och ha roligt än att det ska bli något färdigt att visa upp” Bille anser att det är inte farligt att barn gör fel utan det är den del av processen för att nå fram till en kunskap. Detta är något som även Kim berör i stycket ovan där hon beskriver skillnader i hennes tidigare erfarenheter och hur hon ser på det kompetenta barnet och kunskap. Hen beskriver att tidigare låg inte något större fokus på läroprocessen som det gör inom dagens olika verksamheter.

Pedagogerna på förskolan Havet beskriver liknade tankar om hur de arbetar med att barns kompetens ska få möjlighet att komma fram. De tydliggör att det är viktigt att barn får pröva på olika aktiviteter. De menar att vikten inte ligger på att barn ska nå ett rätt resultat utan att de ska få prova på och finna en kunskap under tidens gång. Alex skiljer sig från de andra pedagogerna i sina tankar då hen kommer in på att det kan vara svårt att arbeta efter denna tanke, då hen anser att skolan arbetar efter en annan form där barn ska producera ett resultat. Alex anser då att det blir svårt för barnen om pedagoger i förskolan ger dem ett budskap och så kommer de till skolan där lärarna tänker på ett annat sätt. Dessa tankar liknar det som Gustavsson (2002 s, 44) beskriver, han menar på att ett problem som är förknippat med kunskap är förhållandet mellan process och resultat. Han ställer frågan vad meningen är med att söka kunskap om vi från början vet resultatet, men poängterar att när vi söker måste vi ha föreställning kring vart vi ska söka svaret. Gustavsson beskriver ett problem inom pedagogiken är vad som ska ligga i fokus resultat eller process och hur man ska se på förhållandet mellan dem. Han beskriver två olika pedagogiska tankar där fokus ligger olika, förmedlingspedagogik fokus ligger på det färdiga resultatet och progressivismen där betonas processen och sökandet efter kunskap.

Samtliga pedagogerna på förskolan Skogen poängterar att de arbetar utifrån barnens intresse och erfarenheter och att de anser det viktigt att göra det för att barn skulle få använda sina olika kompetenser. Genom detta tillvägagångsätt får barnen en ökad motivation till att upptäcka och själva nå sina kunskaper. Kim beskriver hur viktigt erfarenheter är för barns lärande. Hen menar genom att ha förmågan att kunna abstrahera och förstå något genom att relatera det till tidigare erfarenheter är en form av kompetens.

På förskolan Havet beskriver pedagogerna deras tankar kring att de finner det viktigt att arbeta med barns intressen för att använda det som barn är bekanta med för att skapa lust att göra nya saker. Sam skildrar sin syn på att alla barn är intresserade av att lära sig nya kunskaper och få nya erfarenheter” barn är fantastiska på att suga i sig nya kunskaper och skapa nya, det är vår roll som pedagog att vara ett redskap ”. Vi tolkar att hen menar att det är barnen själva som hittar och formar kunskapen i den miljö de befinner sig i. Alex poängterar att det är viktigt att barn får tillgång till varierade erfarenheter för att kunna göra beslut i mötet med sin omvärld.

Detta kan förstås utifrån Gustavsson (2002 s, 47- 49) och Burman (2009) som visar på hur intresse och erfarenhet kopplas samman när det gäller kunskap. Gustavssons beskriver intresse och kunskap utgör en stor del av det vi lär oss och som sker via vanor och upprepningar och att kunskapens grogrund finns i upprepningarna i vardagen som skapar erfarenheter. Men om vardagen bli för rutinartad formas ett

behov av distans för att få perspektiv. Då människor förlorar spänning behövs det nya utmaningarna för att bryta vanor och möta det obekanta. Gustavsson beskriver att en problematik kring kunskapen är denna dubbelhet kring vardag och distans, det är en skapande attityd till sin tillvaro som är kunskapens största drivkraft han skriver att det är en fråga om intresse och vad som skapar intresset. Gustavsson beskriver "Själva ordet intresse kommer från "inter" mitt i och "esse" väsen, alltså att vara mitt i sitt eget väsen att vara i sig själv"(Gustavsson 2002, s. 49). Genom att ha en personlig förankring i kunskapen blir den motiverade, kunskap kommer till i relationen mellan det bekanta och det obekanta. Något som vi kan uppfatta att pedagogerna har tankar kring då pedagogerna ser en relevans kring att utmana barnen via deras intresse, och på så sätt skapa en drivkraft till att möta nya kunskaper inom den pedagogiska verksamheten.

Dessa tankar kring intresse och erfarenhet kan förankras i Burmans (2009 s, 112-113) beskrivning kring Aristoteles tankar om erfarenhet. Aristoteles har gjort en kort beskrivning kring begreppet fronesis som belyser förmågan att i en bestämd situation applicera teoretisk kunskap, det beskrivs som en egen erfarenhet och reflektion kring det goda livet. Burman återger att i den allmänna betydelse så beskrivs det som en förmåga att fatta ett befogat rättfärdigt beslut i en bestämd situation. För att kunna göra det i konkreta situationer förutsätter detta att man har varit med om liknande, vad som krävs för fronesis är då erfarenhet.

Detta visar på hur viktigt intresse är för att skapa en drivkraft för att lära oss och forma kunskaper, och intresse grundar sig i människors erfarenheter. Gustavsson beskriver Aristoteles tankar hur viktig erfarenhet är för att kunna fatta ett moraliska motiverat beslut, då det är svårt att fatta ett sådant beslut om man inte har erfarenheter kring liknande situationer tidigare som människor kan ta lärdom och kunskap av. Något som vi kan tyda i pedagogernas svar är att det är viktigt att barn får möjlighet till en varierad verksamhet för att kunna skapa nya erfarenheter.

Sammanfattning

När det gäller begreppet kompetens och det kompetenta barnet kopplar pedagogerna det samman kring frågor om kunskap. Vad som ses som kunskap, vem är bäraren av den sanna kunskapen. Det som kan tydas i svaren från pedagogerna är att synen på vad som är kunskap är väldigt individuell och att det finns skilda reflektioner och aspekter kring denna fråga. Pedagogerna var enade om att det är viktigt när man arbetar med barn och för att barns kompetenser ska få användas är att arbeta efter en processinriktad pedagogik, där processen är viktigare än målet. Samtliga pedagoger anser att det är väsentligt att arbeta med barns intresse och erfarenheter men i olika stor uträkning.

Omsorg och fostran

Angående frågorna om pedagogerna anser att samhällssynen har förändrats kring barns kompetens. Visar samtliga pedagoger från de båda förskolorna att de uppfattar en märkbar förändring kring barn och föräldrarelation samt synen på förskolan. Tre av pedagogerna på förskolan Skogen nämner att många föräldrar ser förskolan som en form av barnpassning och inte ser det som en pedagogisk verksamhet. Lo beskriver att ”Många föräldrar ställer höga krav på oss pedagoger men de ser förskolan lite som en barnpassning, exempelvis: jag ska till tandläkaren så jag lämnar barnet här. Det är just den jargongen vi vill jobba mot”. Under denna reflektion kan vi uppmärksamma en viss irritation från Lo och att hen känner att hen inte bli tagen på allvar som pedagog av vissa föräldrar. Tintin skildrar att hen anser bland annat att förskolan hamnar i skymundan av skolan ” jag upplever att föräldrar är mer intresserade och involverade i skolan, men här på förskolan har jag inte märkt av det på samma sätt” Medan Kim återger en beskrivning på hur de arbetar för att belysa och uppmärksamma föräldrar kring vad de gör på förskolan. Att de har mål och syften som är styrda från läroplanen och ledning.

Pedagogerna på förskolan Havet har liknande uppfattningar som pedagogerna på förskolan Skogen. De antyder en tvetydighet till deras möjlighet för lärande och utveckling, då en del fortfarande ser förskolan som barnpassning där omsorg utgör den största delen. De tar upp att de använder föräldramöten som en bra utgångspunkt till att nå fram till föräldrar och visa på vad som görs inom förskolans verksamhet. De menar att kommunikation är viktig för att skapa ett samförstånd kring vad förskolan har för roll. Halldén (2007 s,60-67) nämner att förskolan har fått en ny roll efter att den nya reviderade läroplanen för förskolan satts i bruk, idag ska pedagogerna inte endast arbeta utifrån omsorg utan deras roll innefattar även ett lärande perspektiv. Halldén nämner att i dag är synen på barn som kompetenta den dominerande diskursen som förs inom förskolan och omsorgen blir osynlig inom dessa sammanhang. Halldén uppfattar en professionaliseringskamp som pågår idag, då pedagoger strävar efter att ses som pedagoger inom den pedagogiska verksamheten och inte som pedagoger inom en barnpassningsverksamhet. När det gäller tankar om omsorg inom de olika förskolorna, kan vi uppfatta hos de olika pedagogerna att det är ett känsligt ämne. Pedagogerna nämner bland annat att professionen som lärare hamnar lite i skymundan och den pedagogiska verksamheten lyfts inte fram från föräldrarnas sida. Denna kamp som Halldén tidigare beskrev, kan vi se hos pedagogerna i vår undersökning, att de vill bli sedda som pedagoger och att det de gör ska baseras på en lärande verksamhet och inte som en barnpassning. Vi tolkar att pedagogerna vill komma bort ifrån en traditionell syn då uppgiften enbart låg i att vårda men som nu är omvandlad till en tydlig förskole profession. Summers (2005 s, 138-145)

beskriver i sin text om omsorgsbegreppet, att det är stort och innefattar flera aspekter som dels kan beskriva hur en kultur ser på barn men även hur den är strukturerad i vardagslivet. Summers nämner också att de kulturella ramarna är ständigt levande och idag växer barn upp i en kontext där både familj och förskola utgör en central plats i barnets liv.

Fostran

Samtliga pedagoger på förskolan Skogen nämner att de upplever en förändring i samhället kring barn- och föräldrelationen. Mika är en av pedagogerna som nämner en stark uppfattning kring sambandet mellan föräldrars roll gentemot barns kompetens ”ursäkta, jag tycker nog att dagens föräldrar har gjort barnen mindre kompetenta, därför är förskolan väldigt viktig. För här får barnen tid att vara kompetenta”. De beskriver att kravet på pedagogerna och själva barnet har ökat medan föräldrarollen har tagit ett steg tillbaka. Något som vi tolkar med Halldén (2007 s, 12-13) då hon nämner att pedagoger i dagens förskolor och skolor har delgetts ett större ansvar kring barns fostran. Många föräldrar arbetar långa dagar och har inte möjlighet att vägleda barnet på samma sätt som pedagogerna, då tiden tillsammans med barnet blir mer begränsad. Många barn börjar i förskolan från en tidig ålder som kräver mycket fokus på omvårdnad och vägledning av de vuxna i den pedagogiska miljön. Barnet ska dels ingå i ett kollektiv form men också tillgodoses från en mer individuell form där också föräldrar ska ha ett stort inflytande. Pedagogens roll blir att dels se till att varje barn ska anpassa sig till resten av verksamheten som leder till ett ökat ansvar med en påfrestning, då exempelvis storleken på barngrupper ökar. Detta kan även kopplas till den danska barnpsykologen Bent Hougaard (2004) beskrivning om att det har skett en ny stor förändring i det moderna samhället, kring föräldrar-/barnrelationerna och synen på fostran. Hougaard åsyftar att många av dagens föräldrar pendlar mellan olika ideal och har svårt att vara konsekventa i sina olika uppfostringsmetoder till barnet. Hougaard nämner också att många föräldrar satsar mer på sitt arbete och utbildningar så att tiden och omsorgen tillsammans med familjen blir mer begränsad. Med andra ord utgör förskolan en viktig punkt för barnet då den fostras både kollektivt och individuellt. Det ligger ett stort ansvar på förskolan att se till att varje barn får tillgång till att lära sig de sociala koderna och vilka ramar som gäller inom verksamheten men likaså inom samhället

På förskolan Havet skiljer sig de tre pedagogerna åt i deras tankar och svar kring detta. Alex nämner att i dag får barn mycket frihet utanför förskolan medan Sam uttrycker en åsikt att i dagens samhälle är föräldrarna mer stressade och att tiden inte finns där. Detta i sin tur leder till att barnen blir mer begränsade då föräldrarna inte hinner se dem som kompetenta. Därför väljer många att servera sina barn färdiga lösningar istället för att de får prova själva.

Jag upplever att många föräldrar serverar sina barn väldigt mycket, jag tror att många föräldrar i dag är väldigt stressade, så jag tror inte riktigt att de finns den tiden att låta barnen att försöka själva (Sam, förskolan Havet).

Detta är något som även Hougaard (2004) funderat över och beskriver att många föräldrar upplevs som pressade i sin föräldraroller då den tid som familjen är skilda åt i vardagen, ska ersättas med kvalitetstid och inte innebära några jobbiga och besvärliga moment. Vuxna serverar hellre sina barn färdiga lösningar istället för att ge barnen tid att få prova själv. Lee anser till skillnad från de andra två pedagogerna att det har skett en skiftning mellan barn och föräldrarelationen. ”Men som jag kan se har det blivit en förändring, mer krav på barnen och lite mindre krav på föräldrarna. De har bytt plats” Utifrån Hougaards och pedagogernas beskrivning kan vi se ett samband, då tiden både kan begränsa och förändra förhållandet mellan barn och föräldrar. Halvars-Franzen (2001 s, 36) beskriver att barn inte är kompetenta i sin ensamhet utan behöver en omgivning med vuxna som i samspel med barnen kan skapa en möjlighet till en bred kommunikation. Hon menar att det är viktigt för barn att vara delaktiga i ett samspel med vuxna som har mer erfarenhet än barnet och kan ta ett personligt ansvar i förhållandet. Detta visar på hur viktiga vuxna är för barns kompetens och att både pedagoger och föräldrar spelar en viktig roll för barnets framtida förståelse. Även Summers (2005 s, 139) poängterar att den syn som vuxna har på barn utgör en stor påverkan över hur fostrandet förverkligas och att detta kan leda till antingen ett främjande eller hämmade för barns utveckling.

Sammanfattning

Problematiken som ligger i att förskolan i dag är att verksamheten ska både ha kvalité och professionalism för att kunna främja kompetensen hos barn, men hur ska det bli möjligt då inte attityden till förskolan har förändras och fortfarande kan ses från traditionella uppfattningar?

Pedagogerna från båda förskolan Skogen och Havet reflekterar kring vuxnas syn på omsorg och fostran från olika perspektiv och hur dessa påverkar barns möjlighet till att använda sina kompetenser.

Slutdiskussion

Syftet med vår undersökning var att finna vilka uppfattningar de utvalda pedagogerna har kring begreppet det kompetenta barnet samt vilken laddning och innebörd det för med sig. Under undersökningens gång har vi sett ett samband mellan vår empiri och tidigare forskning via de analyser som har gjorts genom vår valda teori fenomenografin. I denna del kommer vi att presentera en sammanfattning kring vad resultatet av de olika delarna har uttryckt. Avslutningsvis kommer vi redogöra för de slutsatser som har gjorts efter undersökningens frågeställning samt presentera framtida forskning.

Sammanfattning och diskussion

Sammanfattningsvis kan vi se att begreppet det kompetenta barnet är ett komplext begrepp som inte reflekteras av pedagogerna om det inte sätts in i ett speciellt sammanhang där det lyfts fram.

Utifrån vår analys av empiri kan vi se att pedagogerna kopplar begreppet till olika områden som innefattar barnsyn och pedagogiskt förhållningsätt, kunskap, omsorg och fostran. Vi har även uppfattat i reflektionerna hos pedagogerna att det har funnits olika kategorier att se på barns kompetens. Pedagogerna delar in kompetens som något inneboende, något som finns och som måste utvecklas samt något som kan utföras och som är delvis färdigt. Vi tolkar att dessa skillnader grundar sig i vilken barnsyn innehavaren har men också förståelse av tidigare erfarenheter. Något som även kan kopplas till fenomenografin, då uppfattningar kan beskrivas och förstås genom ett fenomen. Det som var intressant när vi frågade pedagoger om de anser att alla barn är kompetenta svarande alla utom en att det var något de ansåg barn vara. Detta kan tolkas att dagens barnsyn utgår från att alla barn ska vara kompetenta och att kravet på barnet har ökat för att passa in i samhället. Men vår fråga blir då, hur ska barn veta vad de ska leva upp till när det finns en sådan spretig bild vad kompetens är?

Kring begreppet det kompetenta barnet kan vi se att det fanns skillnader i pedagogernas personliga uppfattningar oavsett vilken pedagogisk profilering eller filosofi man arbetar för. De pedagoger som arbetar på förskolan Skogen, beskrev ett övergripande tankesätt som kan kopplas till Reggio Emilia filosofin. Men vi kan se att pedagogerna från förskolan Havet har svårt att ta till sig begreppet och göra det förståeligt för sig själva då det anser att begreppet kompetens inte är rätt ord för den egenskap barnet innehar. Detta kan vara till följd av att begreppet kompetens är stort och svårdefinierat.

Ur analysen kan vi även se och uppfatta att pedagogerna från både förskolan Skogen och Havet försöker skapa ett bra pedagogiskt förhållningsätt till barnen, där kompetensen kommer fram. Samtliga

pedagoger poängterar dock att kompetens är viktigt, de menar även att kravet på kompetens är bundet till samhället och till förskolans styrdokument, förskolan ska spegla samhällets värderingar.

Men hos pedagogerna finns det olika tankar om vad som räknas in i kompetens, fler av pedagogerna belyser akademisk kompetens medan relation och social kompetens kommer i skymundan i deras svar.

Något som vi finner märkligt, är att vissa kompetenser ses som mer värdefulla än andra då förskolan enligt läroplanen ska främja alla barn i deras lärande och utveckling. Varför ska man då använda begreppet det kompetenta barnet i förskolan när det är svårdefinierat och innebörden endast innefattar vissa kompetenser?

I pedagogernas svar jämför de mycket med deras tidigare erfarenheter av förskolan och samtliga anser att dagens förskola är bättre än förr, för barn och deras lärande men att det bildar ett större krav på professionalitet från pedagogerna. Detta kan vi även koppla till de två artiklarna i vår inledning som berör hur viktigt det är att inte fastna i normativa och stereotypa mönster. Det läggs ett stort ansvar hos lärarna att följa det styrdokument som finns för förskolan, då dessa är påverkade av dagens samhällssyn. Ett av de begrepp som florerar i dagens förskola är bland annat det kompetenta barnet, som innebär att barn har egna tankar och åsikter samt erfarenheter. Det som kan bli problematiskt är när pedagogers individuella tankar krockar med synen på barnet. Det kan med andra ord skapa en dualism när pedagogerna tillägnas makten att bestämma över vad kompetens innebär för barn, när det inte finns någon tydlig definition om begreppets innebörd. Detta i sin tur kan påverka hur barnet uppfattar sig själv i sin omvärld.

Utifrån den forskning vi har tagit del av kan vi se likheter i de svar vi har nått, då begreppet det kompetenta barnet belyser en komplexitet. Vi har även sett att begreppet är tidsbundet i sin kontext och att det som idag ses som kompetent har kanske imorgon fått en ny innebörd. Vi finner att under förskolans historia har det funnit olika föreställningar och traditioner i samhället som har präglat förskolans uppbyggnad, pedagogers arbete och synen på barnet. Därför anser vi att det är viktigt att föra en levande aktiv diskussion och reflektion kring olika begrepp som används inom förskolans värld. För att på så sätt skapa en jämlik och demokratisk mötesplats som följer dagens samhällsutveckling samt skapa en samförståelse för vad som är viktigt i vår tid och hur detta påverkar barnet och dess barndom.

Slutsats

Syftet med vår undersökning var att analysera olika pedagogers uppfattningar kring begreppet det kompetenta barnet, som vi fann var ett begrepp som används flitigt inom olika sammanhang kopplade

till förskolan. Utifrån vår undersökning kan vi se en problematik med begreppet, det kompetenta barnet. Begreppet bygger på personliga upplevelser som endast kan uppfattas av individen själv och som blir svårt att uttrycka på ett lättförståeligt sätt för andra. Men det är just det som är viktigt, att andra människor ska kunna uppfatta en gemensam förståelse till begreppet/ fenomenets innebörd så att det pedagogiska arbetet kan bli så jämlikt som möjligt. Det blir även problematiskt då det inte finns en tydlig definition i läroplanen om begreppet som pedagogers kan följa utan istället måste utgå ifrån sina egna tolkningar. Vi anser att begreppet det kompetenta barnet är ett begrepp som måste reflekteras och diskuteras gemensamt inom förskolors verksamheter men likaså mellan föräldrar, då det innefattar många olika områden kring synen på barn. Vi kan också ställa oss frågan, behövs verkligen begreppet då det inte finns en klar definition? Eller behövs begreppet just för den anledningen, till att skapa en gemensam samförståelse?

Förslag till vidare forskning

Efter att denna undersökning har gjorts så har det även uppstått andra frågor kring begreppet det kompetenta barnet. Därför anser vi att det skulle vara intressant att föra en vidare forskning kring en fördjupning av begreppet och studera det mer ingående inom olika lärarutbildningar. Det skulle även vara intressant att undersöka hur pedagoger inom förskolan skulle diskutera begreppet i en större gruppdiskussion. Dels för att höra hur pedagogerna uppfattar och tänker men också för att se om det bildar en gemensam definition på själva begreppet och dess innebörd. För att se om det i sin tur leder till en förändrad arbetssätt på sikt. Det skulle likaså vara intressant att undersöka hur föräldrar ställer sig till begreppet och dess koppling till förskolan.

Käll -och litteraturförteckning

Ahrne, Göran, Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2. uppl. Stockholm: Liber

Alsterdal, Lotte, Bornemark, Jonna & Svenaeus, Fredrik (2009). *Vad är praktisk kunskap?*. Huddinge: Södertörns högskola

Barsotti, Carlo (2011). *Mannen från Reggio Emilia*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Bergenlöv, Eva (2009). *Drabbade barn: aga och barnmisshandel i Sverige från reformationen till nutid*. Lund: Nordic Academic Press

Boukas, Andreas (1988). *Kompetens: ordet, begreppet, bruket, värdet*. Stockholm: Inst. för pedagogik, Högsk. för lärarutbildning

Burman, Anders (2009) ”En glömd kunskap” I Alsterdal, Lotte, Bornemark, Jonna & Svenaeus, Fredrik (2009). *Vad är praktisk kunskap?* Huddinge: Södertörns högskola

Dahlberg, Gunilla och Åsén, Gunnar (2011) ”Loris Malaguzzi och den pedagogiska filosofin i Reggio Emilia” I Forssell, Anna (red.) (2011). *Boken om pedagogerna*. 6., [omarb.] uppl. Stockholm: Liber

Dalen, Monica (2008). *Intervju som metod*. 1. uppl. Malmö: Gleerups utbildning

Dahlberg, Gunilla och Åsén, Gunnar (2011) *Boken om pedagogerna*. 6., [omarb.] uppl. Stockholm: Liber

Forssell, Anna (red.) (2011). *Boken om pedagogerna*. 6., [omarb.] uppl. Stockholm: Liber

Gunilla, Halldén (2012) *Den moderna barndomen och barns vardagsliv*. Carlsson Bokförlag

Gustavsson, Bernt (2002). *Vad är kunskap?: en diskussion om praktisk och teoretisk kunskap*. Stockholm: Statens skolverk

Halvars-Franzén, Bodil (2001). *Det kompetenta barnet: varför behöver vi ett kompetent barn just nu, i vår tid och i vårt samhälle*. Stockholm: Lärarhögskolan

Heywood, Colin (2005) *Barndomshistoria*. Studentlitteratur

- Hougaard, Bent (2004). *Curlingföräldrar och servicebarn: [en handbok i barnuppfostran]*. Stockholm: Prisma
- Johansson, Eva & Pramling Samuelsson, Ingrid (red.) (2003). *Förskolan: barns första skola!*. Lund: Studentlitteratur
- Juul, Jesper & Jensen, Helle (2003). *Relationskompetens i pedagogernas värld*. 1. uppl. Stockholm: Runa
- Kroksmark, Tomas (red.) (2011). *Den tidlösa pedagogiken*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Larsson, Timmy (2011) ”Ellen Key – valfrihetspedagog” I Forssell, Anna (red.) (2011). *Boken om pedagogerna*. 6., [omarb.] uppl. Stockholm: Liber
- Lärarens handbok: läroplaner, skollag, yrkesetiska principer, FN:s barnkonvention*. 9. uppl. (2011). Lund: Studentlitteratur
- Mårdsjö Olsson, Ann-Charlotte (2012) *Att lära andra lära-medvetna strategier för lärandet i förskolan*. Liber.
- Patél & Davidson (2011) *Forsknings metodikens grunder*. Studentlitteratur
- Simmons-Christenson, Gerda (1997) *Förskolepedagogikens historia*. Natur och Kultur.
- Sommer, Dion (2005). *Barndomspsykologi: utveckling i en förändrad värld*. 2., rev. [och utök.] utg. Hässelby: Runa
- Stukát, Staffan (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur
- Svenaesus, Fredrik (2009) ”Vad är praktisk kunskap – En inledning till ämnet och boken ” I Alsterdal, Lotte, Bornemark, Jonna & Svenaesus, Fredrik (2009). *Vad är praktisk kunskap?* Huddinge: Södertörns högskola
- Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Wallin, Karin (1996). *Reggio Emilia och de hundra språken*. 1. uppl. Stockholm: Liber utbildning

Elektroniska artiklar

Johansson, Eva (2013) Självbilden och pedagogens påverkan (Elektronisk) Pedagogiska magasinet 21 November. Tillgänglig: <www.lararnasnyheter.se/pedagogiska-magasinet/2013/11/21/sjalvbild-pedagogens-paverkan> (02-11-2015)

Streban, Kristina & Magnusson, Malena (2011) På de vuxnas villkor (Elektronisk) Pedagogiska magasinet 13 juni. Tillgänglig: <www.lararnasnyheter.se/pedagogiska-magasinet/2011/05/13/pa-vuxnas-vilkor> (02-11-2015)

Otryckta källor

Förskola 1

Intervju med Kim (9/10-2015)
Intervju med Tintin (9/10-2015)
Intervju med Bille (12/10-2015)
Intervju med Lo (15/10-2015)
Intervju med Mika (15/10-2015)

Förskola 2

Intervju med Alex (13/10-2015)
Intervju med Lee (13/10-2015)
Intervju med Sam (13/10-2015)

Bilagor

Införmedlingsbrev

Huddinge, datum, 2015

Hej pedagoger på förskolan **xxxxxxx**!

Vi är studenter på Förskollärautbildning med interkulturell profil vid Södertörns högskola. På den 7:e terminen på utbildningen skriver vi ett examensarbete som omfattar en mindre undersökning som är relevant för förskolans praktik och vårt kommande yrke som förskollärare. Studien kommer att handla om begreppet "Det kompetenta barnet"

För att samla in material till studien skulle vi gärna vilja besöka er verksamhet mellan vecka 41- 42. Vi skulle då vilja intervjuva 3-4 pedagoger (individuellt) ca:30-40 min/pedagog med ljudupptagning.

Genomförandet av uppsatsen är reglerat av etiska riktlinjer som rör tystnadsplikt och anonymisering. Detta betyder att barnets, familjens, personalens och förskolans identitet inte får avslöjas. Det insamlade materialet oidentifieras och inga register med personuppgifter kommer att upprättas. Materialet kommer inte att användas i något annat sammanhang utan bara i det egna analysarbetet. Den färdiga uppsatsen kommer sedan att publiceras digitalt genom publikationsdatabasen DiVA.

Med detta brev vill vi be om ert medgivande för deltagande i studien. All medverkan i studien är frivilligt och kan avbrytas när som helst, även efter att materialinsamlingen har påbörjats.

Kontakta gärna oss eller vår handledare för ytterligare information!

Vänliga hälsningar,
Louise & Ellen

Louise Johansson & Ellen Lundin

Mobil: xxxxxxxxx

Mail: xxxxxxxxxx

Handledare: Magnus Rodell

Södertörns högskola

08-xxxxxxxxxx

Mail: xxxxxxxxxx

Intervjuguide

Öppningsfråga

- Namn?
- Hur många år av yrket har du?
- Vilken ålder är det på barnen på din avdelning?

Centrala frågor

- Vad vet du om begreppet “ Det kompetenta barnet”?
- Är det ett begrepp som du använder dig av?
 - Om ja, på vilket sätt?
 - Om nej, varför?
- Hur skulle du beskriva ett kompetent barn från dina egna uppfattningar? (*begreppet det kompetenta barnet*)
- Anser du att alla barn är kompetenta?
 - Om ja, på vilket sätt? Hinder, möjligheter?
 - Om nej, hur tänker du då?
- Anser du att samhällssynen på barn har förändrats något sen du gick din utbildning/börjat arbeta?
 - om ja, hur då? Kan du utveckla?
 - Om nej, Hur menar du då?
- Hur arbetar du för att skapa möjligheter där barns kompetens kommer fram/får användas?
- Använder ni det kompetenta barnet i verksamheten?
 - På vilket sätt?
 - Om nej, Vad kan det bero på?
- Finns det någon gemensam föreställning om hur man ska tolka/tänka kring begreppet i arbetslaget/förskolan?
- Något du vill tillägga?